

Muamera Halilović, *Moć društva: islam, filozofija, civilizacija*, Centra za religijske nauke "Kom", Beograd, 2016, str. 265

Knjiga *Moć društva: islam, filozofija, civilizacija* autorski je djelo dr. Muamera Halilovića šefa odjeljenja Grupe za religijsku civilizaciju Centra za religijske nauke "Kom" u Beogradu. Knjiga je izašla iz štampe 2016. godine kao izdavački poduhvat Centra za religijske nauke "Kom". U nastavku donosimo dva izvoda iz recenzija knjige.

Jezgrovito, vrijedno i podsticajno štivo

Knjige koje istražuju specifični senzibilitet odnosa društva, islama, filozofije i civilizacije kroz perspektivu i prizmu stanovništva reprezentativnih mislilaca islamske socijalne misli, ne pojavljuju se na području Srbije i šireg okruženja u mjeri u kojoj su potrebne. Mnogi autori zadiru od upuštanja u priređivanje knjiga koje se bave ovom tematikom, svjesni kompleksnosti i

složenosti samog zadatka. Oni znaju da rad na ovoj za istraživača zahtjevnoj materiji traži iznimnu posvećenost, pisca koji će suptilnim odabirom autora i tema, kao i odgovarajućom sintezom odabrane građe, vodeći računa o jedinstvenoj podlozi, realizovati koherentnu cjelinu. Kada se ovome dodaju i neke objektivne poteškoće, recimo one u izdavaštvu, eto samo nekih od razloga zašto bi pojavljivanje svake nove knjige koja se bavi različitim aspektima moći društva, islama, filozofije i civilizacije, u srpskoj i regionalnoj kulturi trebalo da izazove intelektualnu uzbuđenost i zadovoljstvo najvećeg djela naučne i stručne javnosti. Ako se pritom pripremi kvalitetna i temeljna knjiga, koja vjerovatno predstavlja jedno od najpotpunijih djela o ovoj temi na srpskom i srodnim jezicima, radost te javnosti trebala bi biti tim veća. Baš takvu knjigu *Moć društva: islam, filozofija, civilizacija* priredio je dr. Muamer Halilović, čiji predloženi rukopis u potpunosti odgovara sadržaju predmeta koji se u njemu razmatra, a izabrani pristup je adekvatan i metodički prilagođen predmetu.

Literatura u ovom rukopisu pažljivo je probrana i dobro izbalansirana, a brojne reference na najrelevantnije spise iz ranog, kasnog i modernog diskursa islamske socijalne misli, ali i savremena kvalifikovana djela iz srodnih oblasti i filozofije i sociologije objavljena, osim na našim jezicima i engleskom jeziku, i na arapskom i perzijskom jeziku (aprosimativno 190 spisa), koja su kako uže

naučno stručnog tako i paideutičkog karaktera, potvrđuju da je autor upoznat i da se služio referentnom literaturom prilikom pripreme knjige.

Iako je autor ovu knjigu, uslovno rečeno, neutralno naslovio kao *Moć društva: islam, filozofija, civilizacija*, i premda na njenom početku skromno piše da će pokušati da se odgovori na složena pitanja i izazove koje gotovo svako društvo sa sobom nosi, čak i na osnovu letimičnog uvida u njen sadržaj evidentno je da se na ukupno 265 stranica dobija znatno više. Knjiga dr. Halilovića inspirativno, slojevito i dosljedno vlastitom historijsko-analitičkom pristupu prikazuje nastanak i razvoj socijalne misli u ranom i kasnom razdoblju islama, ali i argumentovanu reakciju na neke od fundamentalnih postrenesansnih izazova s kojima se ta misao ukrštala i posredovala, uvijek vodeći računa o onim temama i misliocima koji su predstavljali supstancijalne tačke njenog razvoja. I kada odmjerivši razloge drugačijih stanovišta nudi svoje rešenje pojedinih problema, dr. Halilović to ne čini dogmatski već strogo racionalno, ostavljajući dovoljno prostora i za mogući kritički odnos prema njegovom vlastitom stavu. Rukopis *Moć društva: islam, filozofija, civilizacije*, drugačije rečeno, izvorno i reprezentativno djelo u punom smislu riječi.

Knjiga dr. Muamera Halilovića *Moć društva: islam, filozofija, civilizacija* na kraju je skrupulozno i akribično djelo koje suštastveno komunicira sa najsavremenijim pitanjima

društva, islama, filozofije i civilizacije. Ova knjiga je jezgrovito, vrijedno i podsticajno štivo, pristupačna po načinu izlaganja izvornih sadržaja i njihove primjerene interpretacije, istovremeno s dubokim razumijevanjem "same stvari" i njene korespondencije sa savremenom zbiljom i njenim aporijama. Uvjeren sam da će kao monografsko djelo, koje nesumnjivo predstavlja značajan doprinos društvenim i humanističkim naukama u našoj zemlji i regionu, biti prihvaćena od stručne i šire čitalačke publike.

*Prof. dr. Željko Kaluđerović,
Filozofski fakultet, Univerzitet
u Novom Sadu*

Originalna i uvjerljiva kritika

Monografsko djelo Muamera Halilovića *Moć društva: islam, religija, civilizacija* nesumnjivo predstavlja veliki doprinos filozofiji i nizu

društvenih i humanističkih nauka. Ono odgovara na temeljna pitanja o uticaju društva na živote pojedinaca iz svježih i neistražene perspektive najistaknutijih islamskih mislilaca. U njemu se, historijskom i analitičkom metodom, prvo navode originalni odgovori na problematiku formiranja društvene zajednice iz perspektive peripatetičke škole i Ibn Halduna. Djelo se, zatim, usredsređuje na poznija razdoblja islamske misli. Istraživanje njenog historijskog konteksta otkriva suštinu te misli u transcendentnoj filozofiji Mulla Sadre Širazija. Povrh značajnih uvida iz te epohe o moći društva, vrijedi istaći izuzetno suptilne epistemološke rasprave, kojima dr. Halilović suvereno vlada, izlaže ih na jedan veoma zanimljiv i uvjerljiv način i kritički evaluira s izuzetnim smislom za njihovu relevantnost u kontekstu savremene filozofske teorije

saznanja. Na kraju, ova knjiga ne ostaje dužna ni modernoj islamskoj društvenoj misli i njenim pažnje i hvale vrijednim specifičnostima u odnosu na Zapad. Naročito treba istaći originalnu i uvjerljivu kritiku koju je autor izložio protiv stanovišta u sociologiji da religija nema kapacitet da pruži nove i obuhvatne modele društvene misli. Povrh toga što autor posjeduje nespornu kompetenciju u sferi islamske filozofije, ovo obrazloženje bi mu nanijelo nepravdu ako ne bi sadržalo najveću pohvalu za duboko razumijevanje zapadne filozofske tradicije, što je autoru omogućilo da iznese izvanrednu kritiku hjumovske perspektive u odnosu na religiozna vjerovanja, kao i da podvrgne jednog od utemeljivača sociološke nauke, Emila Dirkema, obuhvatnoj i razornoj kritici.

*Doc. dr. Mašan Bogdanovski,
Filozofski fakultet, Univerzitet
u Beogradu*